

NASREDDİN HOCA:

HAYATI

ve

FIKRALARINDAN SEÇMELE R

HAZIRLAYAN

AYŞE ERGÖN

2007-2008 /İZMİR

NASREDDİN HOCA'NIN HAYAT HİKAYESİ:

NASREDDİN HOCA KİMDİR?

Nasreddin Hoca kimdir sorusuna hemen hemen herkesin bir cevabı vardır. Bazılarına göre Nasreddin Hoca diye bir adam yoktur. Bazılarına göre ise Nasreddin Hoca diye bir adam vardır ve gerçekten yaşamıştır.

Nasreddin Hoca'nın kim olduğuna ve ne zaman yaşadığına dair çeşitli rivayetler anlatılmaktadır. Abdalbâki Gölpinarlı'ya göre bu soruları kesin olarak cevaplandırmaya imkan yoktur.

“Birçok fıkralar, onu Temürleng’le çağdaş göstermede. Bir halk rivayeti de X. Yüzyılın meşhur sûfilerinden olup Bağdat’ta asılan Hüseyin İbn-i Mansûr-al-Hallâc’la ve XV. Yüzyılın ilk senelerinde Halep’te derisi yüzülmek suretiyle öldürülen Seyyid Nesîmî ile arkadaş saymada. Baba Şücâ adlı bir şeyhin dervişiymiş bu üç zat. Şeyh’in bir koyunu varmış. Kesermiş, pişirirlermiş, kemiklerini bir araya toplar, Tanrı’ya niyâz edermiş, kemikler birbirine çatılır, etlere bürünür, etler deriyle, deri, yünle örtülür, hayvan dirilirmiş. Bir gün, Huseyn İbn-i Mansûr’la Nesîmî, şeyh yokken koyunu kesmeyi kurmuşlar. Biz de dua ederiz demişler, elbette canlanır. Mansûr, kesmiş çengele asmış. Nesîmî derisini yüzmüş. Hoca Nasreddin, bu işlere hiç karışmamış, fakat boyuna bunların hareketlerine bakıp gülmüş. Koyunu pişirip yemişler, kemiklerini toplamışlar, duaya koyulmuşlar, fakat dirilmemiş. Bu sıralarda şeyh gelmiş,işi anlayınca pek canı sıkılmış. Kim kesti demiş. Mansûr, ben kestim, astım deyince dilerim demiş şeyh, kesilesin, asılasın; kim yüzdü? Nesîmî, ben yüzdüm demiş. Şeyh, sen de demiş, yüzülesin. Sonra Nasreddin’e dönüp sen ne yaptın demiş, Nasreddin, ben, boyuna bunlara güldüm demiş Şeyh, Sana da demiş, kıyamete kadar gülsünler.

Bazılarına göre Nasreddin Hoca diye bir adam yoktur. Arapların Cuha’sı, Hoca şeklinde, Türklere geçmiştir, hatta Hoca ile Cuha adlarının yakınlığı bu yüzdendir. Bâzılarına göreyse Hoca’nın fıkraları XVI. Yüzyılda Arapça’ya çevrilmiş, hatta bu fıkralara, Nevâdiru Hâce Nasreddin Efendi Cuha adı verilmiştir, buna karşılık Cuha’nın fıkraları, eski zamanlarda toplu bir halde yoktur. (...)

Gene rivâyetlere göre Nasreddin Hoca, 605’te (1208-1209) Sivrihisar’a tâbi Hortu köyünde doğmuştur. Babası, o köyün imamı Abdullah’tır. Sonra imamlık kendisine kalmış, 635’de (1237-1238) vazifesini, Mehmet adlı birisine bırakıp, Seyyid Mahmûd-ı Hayrâni’ye intisab etmek üzere Akşehir’e göçmüş ve orada ölmüştür.¹

Ünü yüzyılları aşan Nasreddin Hoca’nın hayatıyla ilgili bir çok bilim adamı araştırma yapmıştır. Bu bilim adamlarından biri de Prof.Dr.Fikret Türkmen’dir. Fikret Türkmen, Nasreddin Hoca’nın hayatı ve fıkralarıyla ilgili

¹ Gölpınarlı, Abdülbâki. Nasreddin Hoca, İnkılâp Kitabevi, s. 9-10

kitap yazmıştır. Fikret Türkmen'e göre: "Türk ve dünya mizahının en önde gelen tiplerinden biri olan Nasreddin Hoca, Sivrihisar'ın Hortu Köyü'nde, muhtemelen 1208 yılında doğmuş, iyi bir eğitim ve öğretim görmüş ve XIII. Yüzyılın sonunda Akşehir'de ölmüştür."²

Görüldüğü gibi Nasreddin Hoca'nın hayatıyla ilgili bilgiler yalnız rivayetlere bağlı kalmamıştır. Ayrıca onun hayatı ve fıkralar üzerinde ilmi çalışmalar da yapılmıştır. Nasreddin Hoca'yı ilmi kaynaklara göre tanımak daha doğru ve güvenilirirdir.

Nasreddin Hoca, şüphesiz Türk kültür dünyasının tanınmış aynı zamanda da önemli şahsiyetleri arasındadır. Ünü yüzyılları aştığı gibi coğrafi sınırları da aşmıştır. Yalnız Türkiye'de değil başka ülkelerde de fıkraları kitap halinde basılmıştır.

Prof. Dr. Fikret Türkmen'e göre Nasreddin Hoca ve Fıkraları Batı'da XVII. Yüzyıldan itibaren tanınmaya başlamıştır. Türkiye ve Doğu'da ise, Ebu'l Hayr-ı Rumi'nin 1480'de Cem Sulta'nın emri üzerine derleyip yazdığı Sarı Saltuk'un maceralarını anlatan Saltukname'deki kayıttan XV. Yüzyılda Hoca'nın meşhur olduğu tahmin edilmektedir.³

Prof.Dr. Fikret Türkmen'in Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi adlı çalışmasında verdiği bilgilere göre Türkiye ve Avrupa'da Nasreddin Hoca ile ilgili birçok yazma bulunmaktadır.⁴

Türkiye'de:

1) DTCF Kütüphanesi İsmail Saib Sencer kitapları arasında 1777 istinsah tarihli yazma.

2) Elmalı Kütüphanesi 3032 numarada kayıtlı, "Hikâyâ-ı Nasireddin Hoca" adla yazma.

3) Süleymaniye Kütüphanesi Hoca Mahmud Kitapları, No:6272'de kayıtlı, "Hikâyâtı Nasreddin Hoca".

4) Letâif-i Nasreddin Hoca, (XIX. yy.) Sabri Koz, Nasreddin Hoca'dan Fıkralar.

² Prof.Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi) Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, s.1

³ Prof.Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi) Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, s.2

⁴ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, s. 3-4

5) Bahâi'nin (Velet Çelebi) sözünü ettiği ve 48 fıkra ihtiva eden başka bir yazma.

6) Süleymaniye Kütüphanesi'nde Esat Efendi Kitapları arasında "Letâif-i Hoca Nasreddin" başlığı ile bir başka yazma bulunmaktadır.

7) Tamamı başka konulara hasredilmiş olmakla birlikte bazı yazmalarında Hoca ile ilgili fıkralar da yer almaktadır. Bunlardan en eski tarihli Lami'i Çelebi'nin "Letâif"idir.

Avrupa'da:

1) Oxford, Bodleian Kütüphanesi'nde 185 numarada kayıtlı bir yazmada 43 fıkra vardır. Yazma, "Hazâ Hikâyet-i Kitab-ı Nasreddin" adını taşımaktadır.

2) Groningen Kütüphanesi'nde 76 fıkra ihtiva eden bir başka yazmayı Mine, K, Burrell, "Archivum Ottomanicum, II, 1970, s. 7-114'te incelenmiştir.

3) Cambridge Kütüphanesi, 180 fıkra ihtiva eden bir yazma. Add. 3483, No'da kayıtlı yazma XIX. Yüzyıla aittir.

Nasreddin Hoca'yı kendinden sayan pek çok ülke vardır. Bu da onun ne kadar geniş bir coğrafyaya yayıldığıнын, ne kadar değer gördüğünün bir göstergesidir. O zaman ve mekan aşan, yüzyıllar öncesinden yüzyıllar sonrasına seslenmeyi başaran Türk kültür dünyasının asla değer kaybetmeyen ve kaybetmeyecek olan en önemli isimleri arasındadır.

Prof.Dr. Fikret Türkmen'in kitabından edindiğimiz bilgilere göre Türkiye dışındaki Türkler arasında da Nasreddin Hoca'yla ilgili pek çok kitap yayımlanmıştır.⁵

1969'da Irak'ta, Necat Şeker Kevseroğlu "Nasreddin Hoca" adlı bir kitap yayınlamıştır.

İran'da, Molla Nasreddin hakkında çeşitli yayınlar bulunmaktadır.

Kuzey Azerbaycan'da Nasreddin Hoca fıkralarının yanını XIX. yüzyılda başlamıştır.

Kırım Tatarları arasında Nasreddin Hoca fıkraları daha çok İstanbul baskılarına dayanmaktadır.

⁵ Prof.Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi) Akademi Kitabevi, İzmir 1999, s.6-8

Türkmenler, Özbekler ve Uygurlar arasındaki Nasreddin Hoca fıkralarından G.I. Constantin, bilgi vermiştir.

Kırgızlar arasında, Özbeklerde olduğu gibi Apendi adıyla bilinen Hoca'ya atfedilen fıkralardan 20'si "Kırgız el Jomoktoru" adlı kitapta yer almıştır.

Müslüman ülkelerde de özellikle Arapça ve Farsça olarak Nasreddin Hoca fıkraları yayınlanmıştır. Arapça "Nawadir al Hoca Nasreddin Efendi Cuha" adlı eser, bilinen en eski matbu kitaplardan biridir.

Türkmen'in çalışmasından edindiğimiz bilgilere göre Türklere komşu olmayan milletler içinde özellikle Ermeniler, Bulgarlar, Rumlar, Romenler, Yugoslavlar, Arnavutlar arasında epeyce yer tutan Nasreddin Hoca fıkrası ve incelemesi yayınlanmıştır.⁶

Nasreddin Hoca üzerinde yapılan bunca ilmi çalışma onun bir rivayet olmadığını gösterir mahiyettedir. Zira bir rivayet olsaydı üzerinde bu kadar düşünülmez ve kitap yazılmazdı. O yalnız kendi milletini değil aynı zamanda dünyayı güldürmeyi ve güldürürken de düşündürmeyi başarmıştır. Bu düşündürme işlevi sayesinde pek çok insan onu tanımak için araştırmalarda bulunmuştur. Onunla ilgili pek çok kitap ve makale olmasına rağmen günümüzde de onunla ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Şunu da belirtmekde fayda var; son zamanlarda pek çok değişik fıkra Nasreddin Hoca'ya mal edilmektedir. Ya da fıkraları değiştirilmektedir. Hangi fikranın Hoca'ya ait olduğunu hangisinin ona ait olmadığını anlamak için onu tanımalıyız. Günümüzde kendisine mal edilen pek çok fıkradaki üsluba dikkat edecek olursak bu fıkraların ona ait olmadığını anlarız: Çünkü o ilim ve edep sahibi bir insandır. Dini bir eğitim almıştır. Sıradan ve basit ifadeler kullanmadığı anlaşılmaktadır. Onun fıkraları didaktiktir. Sosyal bir eleştiri söz konusudur. Fıkraları büyük bir zekanın sonucudur. Yoruma açıktır. Metafizik düşünceye karşı rasyonel düşünce söz konusudur kimi fıkrasında.

Nasreddin Hoca halkın yüreğindeki değerini hala korumakta.

O zaman ve mekanı aşan, yüzyıllar öncesinden yüzyıllar sonrasına seslenmeyi başaran, medeniyetler arasında bir kültür bağı olan, Türk kültür

⁶ Prof.Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, s.9

dünyasının asla değer kaybetmeyen ve kaybetmeyecek olan en önemli isimlerinden birisidir.

NASREDDİN HOCA'NIN FIKRALARI: 1 **BURHAN FELEK**

ALLAH TAKSİMİ KUL TAKSİMİ⁷

Merhum çocukları severmiş. Bir gün ceviz dağıtacak olmuş, çocuklara sormuş:

—Size ceviz dağıtacağım. Allah taksimi mi yapayım, kul taksimi mi?

Çocukların kula itimadı yok.

—Allah taksimi isteriz, demişler. O da birine iki ceviz, birine dört ceviz, birine on ceviz, birine tek ceviz vermiş, birine de hiç vermemiş.

Çocuklar şaşalamış, sormuşlar:

—Nasıl Hoca Efendi? Sen kimimize çok, kimimize az verdin. Böyle Allah taksimi olur mu?

—Olur çocuklar, baksanıza Ali Ağa'nın bir çift öküzü bir tarlası var. Veli'nin bir sürü koyunu, üç tarlası var. Hasan Ağa'nın bir çiftliği var. Hüseyin'in de hiçbir şeyi yok!..

GÜLE GÜLE KULLAN⁸

Bir gün Nasrettin Hoca bir elbiseci dükkanına girmiş.

—Bana bir çakışır (pantolon) ver, demiş.

Dükkancı çıkarıp vermiş.

Hoca çakışırı denemiş, beğenmemiş.

—Olmadı... Al bunu da bana bir cübbe ver, demiş. Dükkancı cübbeyi vermiş. Hoca giymiş, beğenmemiş ve alıp giderken dükkancı sormuş:

—Hocam! Parası?

—Nenin parası?

—Cübbenin...

⁷ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.10

⁸ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.16

—Çakşırın yerine aldım ya!..
—E, çakşırın parası!
—Çakşırı iade etmedim mi?
Dükkancı şaşırmış:
—Affedersin Hocam. Biz cahil adamlarız. Aklım ermedi de öyle söyledim. Güle güle kullan! demiş.

VERSEM KALIR MIYDI? ⁹

Hoca'ya bir gün bir dostu gelmiş:
—Sende kırk yıllık keskin sirke var mı?
—Var, demiş.
—Biraz versene! İlaç yapacağım.
—Veremem.
—Neden?
—E, her isteyene verse idim, kırk yıl kalır mıydı?demiş...

İŞİĞİ GÖREN ... ¹⁰

Hoca'nın karısı doğuruyor, adamcağız da elinde şamdan kadına —
güya— yardım ediyor.
Bir çocuk doğmuş... Hoca memnun... Tam onunla meşgul olacağı
sırada arkasından bir tane daha gelince... Püf! demiş mumu söndürmüş.
Karısı sormuş:
—Hoca!.. Şavkı ne diye söndürdün!..
—Aman hatun!.. Işığı gören çıkıyor. Daha tutsam kimbilir kaç
olacaklar! diyor...

ŞİMDİ GÖZÜMÜZE UYKU GİRİYOR!.. ¹¹

Fıkaranın biri Hoca'ya gitmiş de:
—Aman Hocam, Biz karı – koca bir de çocuk üç kişi, bir tek odada,
çok sıkışıyoruz. Eşekle keçi de dışarıda kalıyor. Ne yapsak acaba? Diye dert
yanmış. Hoca da:

⁹ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s. 21

¹⁰ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s. 23

¹¹ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.25

—Sen eşekle keçiyi de içeri al! İki gün sonra bana gel; demiş. İki gün sonra adam gelmiş. Hoca'ya:
—Aman efendi! Felaket oldu. Ne uyumak, ne durmak kabil! deyince:
—Keçiyi dışarı çıkar da gel! cevabını almış. İki gün sonra gelmiş:
—Biraz daha rahat ettik ama, gene de durum ağır. Eşek çok yer kaplıyor...
—Eşeği de çıkar, bakalım ne olacak?.. Bana gel söyle!...
Ve iki gün sonra adam:
—Allah razı olsun!.. Şimdi biraz gözümüze uyku giriyor! diye dua etmiş.

SENİN AĞLADIĞIN GÜNDÜR!..¹²

Nasrettin Hoca'nın iki oğlu varmış (diyorlar, nüfusta kaydını görmedik ya!). Bir gün ayrı ayrı köylerde yerleşmiş olan oğullarını ziyarete giden hocaya büyük oğlu tarlalarını göstererek demiş ki:

—Baba! Elimde avucumda ne varsa şu tarlalara attım. Allah bir rahmet verirse ihya olacağım. Lakin bir de hava kurak giderse, anamın ağladığı gündür.

Hoca oğluna dua edip ayrılmış. Ertesi gün küçük oğluna gitmiş. Bakmış ki dere kenarında büyük bir çömlekhane kurmuş. Küpler, destiler, çanaklar, dizili. O da Hoca'ya :

—Baba, demiş. Görüyorsun, varımı yoğumu bu işe koydum. Eğer Allah kızgın bir güneş verir ve yağış olmazsa çok para kazanacağım. Lakin bir de yağışlı giderse anamın ağladığı gündür.

Hoca ona da dua edip ayrılmış. Akşam eve döndüğü zaman düşünceli bir hal alan Hoca'ya karısı sormuş:

—Ne o efendi, sende bir düşünceli hal var.

—Yok bir şeyim.

—Hele hele! Deyiver bakalım, nedir düşüncen?

—Ne olacak yahu! Hava yağışlı da olsa, kurak da olsa senin ağladığın gündür, demiş.

HANGİMİZİ KURTARIRDIN?¹³

Müslümanlıkta dörde kadar kadın almak var ya... Hoca merhum da haline bakmadan ikinci kadını almış. Birincisi içi geçmiş, çirkin bir kadın... İkincisi fıkrıdak, güzel... Kadın milleti bu, rahat durur mu? Aralarında rekabet başlamış. Yok seni seviyor, yok beni seviyor filan... En sonunda Hoca'ya sormaya karar vermişler:

¹² Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.26

¹³ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.48

—Efendi! Akşehir Gölü'nde kayıkla gezerken, fırtına çıkıp kayık devrilse, hangimizi kurtarırdın?

Hoca biraz düşünmüş. Zor bir soru... Sakal bıyık meselesi. Sonunda ilk karısına dönmüş:

—Yahu! Hatırladığım kadarıyla, sen biraz yüzme biliyordun, değil mi? demiş...

KABAHAT ÖKÜZDE...¹⁴

Hoca'nın ahırdan kaçan buzağısı, bahçenin altını üstüne getirmiş. Merhumun diktiği sebzeleri ezmiş, harap etmiş. Hoca kızmış, ahırdaki öküzü dövmeye başlamış. Görenler :

—Hoca Efendi! Öküzün ne suçu var ki döversin? demişler.

Hoca:

—Siz karışmayın! demiş; bütün kabahat öküzde... Doğru dürüst terbiye verseydi, buzağı bu işleri yapar mıydı?..

SİZİNKİNİN BIRAKTIĞI MERDİVENLE...¹⁵

Birkaç papaz;akılları sıra Hoca'yı güç duruma düşürecekler... Sormuşlar:

—Hoca Efendi, biz aramızda bir karara varamadık; bir de sana soralım dedik...

—Mesele nedir?

—Peygamberiniz Miraç için göğe nasıl çıktı?..

Hoca gülmüş:

— Ayol, onu bilmeyecek ne var? Sizin peygamberinizin bıraktığı merdivenle çıktı... cevabını vermiş.

MAVİ BONCUK KİMDEYSE...¹⁶

Hoca iki karılı ya... Aralarında rekabet eksik değil. Sık sık, Hoca seni seviyor, yok beni seviyor... diye kavga edip merhumun kafasını şişirirlermiş. Nasrettin Hoca bakmış bu iş böyle yürümeyecek... İkisini de gizlice çekmiş bir kenara birer mavi boncuk vermiş:

—Sakın ötekine söyleme! demeyi de ihmal etmemiş. Ondan sonra karıları ne zaman:

—Efendi, hangimizi daha çok seviyorsun? Diye sorsalar:

—Mavi boncuk kimdeyse, gönlüm onda! cevabını vermiş...

¹⁴ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s. 54

¹⁵ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.56

¹⁶ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.58

Böylece kadınlar da rahat etmiş, Hoca da...

TANRI'NIN EVİ¹⁷

Gecenin bir vaktinde, Hoca'nın kapısı çalınır. Hoca pencereden bakar; tanımadığı bir adam. Sorar:

—Ne var, ne istiyorsun?

—Aç kapıyı Hoca Efendi... Tanrı misafiri...

Hoca:

—Az bekle, der. Giyinip dışarı çıkar, adama:

—Peşimden gel! der.

Camiin önüne gelince Hoca:

—İşte Tanrı'nın evi burası!.. Canın istediği kadar kal... der.

HİÇ ŞAŞMAM...¹⁸

Hoca'nın eşeği yine kaybolmuş... Fakat bu sefer bulunamamış. Aradan aylar geçmiş, densizin biri Hoca'yla alay edesi:

—Hoca! Haberin var mı, senin eşek falan yere kadı olmuş... demiş.

Hoca da:

—Hiç şaşmam... Ben ders verirken kulaklarımı dikip öyle dikkatle dinliyordum ki... Sonunda adam olacağı belliydi, cevabını vermiş.

BANA SORSANA!..¹⁹

Nasrettin Hoca'nın karısı ölmüş. Cenaze namazında, adet olduğu üzere imam cemaate sormuş:

—Merhumeyi nasıl bilirsiniz?

Cemaat cevap vermiş:

—İyi biliriz!..

Sağlığında karısından çok çeken Hoca, dayanamamış gitmiş imamın yanına:

—Yahu imam efendi! Kırk yıllık karımı bunlar nereden bilecek? Bana sorsana... demiş.

¹⁷ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.62

¹⁸ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.63

¹⁹ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.64

NEDEN ACABA²⁰

Bir tanıdığı sormuş:

—Hoca efendi! Sabah olunca, insanların yarısı bir yana gidiyor, öbür yarısı aksi tarafa... Neden acaba?

Hoca da:

—Eee, hepsi aynı tarafa gitse, Dünya'nın dengesi bozulur, tepetklak olurdu! cevabını vermiş.

O ÖLÇMÜŞ GİDİYOR?²¹

Laf kıtlığında bir tanıdığı sormuş:

—Hoca efendi, acaba Dünya kaç arşındır?

O sırada bir cenaze geçiyormuş. Hoca, cenazeyi gösterip:

—Ona sorun! demiş... Ölçmüş, biçmiş, gidiyor...

ORASINI ALLAH BİLİR...²²

Bir dostu Hoca'yı akşama yemeğe çağırmış... Sofrada bir çanak da bal varmış. Merhum bir parmak tatmış, bal hoşuna gitmiş. Öbür yemekleri bir tarafa bırakıp bala saldırmış Hoca. Ev sahibinin de içi gidermiş bal bitiyor diye... Ama nasıl söylesin? En sonunda bir bahane uydurmuş:

—Hoca Efendi, fazla bal içinizi yakar! demiş.

Hoca anlamış adamın derdini, bala kaşık sallamaya devam ederken:

—Kimin içi yanıyor, onu Allah bilir! cevabını vermiş.

HATİM BİLE İNDİRİRİM...²³

Hoca'nın karısı şikayetçi:

²⁰ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.65

²¹ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.66

²² Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.70

²³ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.72

—Efendi, sen bakıp besmele çekiyorsun, halbuki imam karısına bakınca yasin okuyormuş...

Hoca imamın karısını bilirmiş; güzel, genç, biraz da fındıkçı... Kendi karısı ise gudubet mi gudubet! Derinden içini çekmiş Hoca:

—Öyle karım olsa ben hatim bile indiririm! demiş...

NEDEN KOŞUYORMUŞ? ²⁴

Hoca yağmurlu bir gün, pencereden sokağı seyrediyormuş. Bir tanıdığının koşarak evine gittiğini görünce, takılmadan edememiş:

—Yahu! Hiç Allah'ın rahmetinden kaçılır mı? Günah değil mi? demiş. Koskoca Hoca yalan söyleyecek değil ya... Adam utanmış, evine yavaş yavaş gitmeye başlamış... Ve sucuk gibi de ıslanmış!

Bir başka yağmurlu günde de adam Hoca'yı koşarken görmüş:

—Hoca Efendi! Hani Allah'ın rahmetinden kaçılmazdı? diye sormuş. Hoca da:

—Sen ne cahil adammışsın yahu! Ben, Allah'ın mübarek yağmurunu çiğnemek için koşturuyorum! cevabını vermiş...

İNANMAZSAN SAY... ²⁵

Nasrettin Hoca'ya birisi sormuş.

—Gökyüzünde kaç yıldız vardır?

—Şu eşeğin kuyruğundaki kıllar kadar

—Ne malum?

—İnanmazsan say! demiş...

OLMAZ MI? ²⁶

Hoca dışından tırnağından artırdığı yüz akçesini çaldırmış... Tabii çok üzülmüş, Allah'a dua etmiş:

—Ey Allah'ım! Benim gibi garip kulunun yüz akçesini çaldırmaya gönlün nasıl razı oldu? Sen büyüksün; şu bizim yüz akçeyi geri gönderiver... demiş...

²⁴ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.74

²⁵ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.18

²⁶ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.76

Aradan birkaç ay geçmiş... Tanımadığı bir adam gelmiş Hoca'nın oturduğu kahveye:

—Hoca Efendi, al şu yüz akçeyi... demiş.

—İyi ama, bu parayı bana neden verirsin?

—Sorma Hoca Efendi, ben tüccarım. Uzak diyarlardan mal getirirken gemimiz fırtınaya tutuldu... Az kalsın batıyorduk. Ben de eğer kurtulursak Hoca'ya yüz akçe vereceğim diye Allah'a dua ettim. Allah duamı kabul etti, kurtulduk... Şimdi ben de adağımı yerine getiriyorum... demiş... Hoca ellerini göğze kaldırıp:

—Ey Allah'ım, sana bizim yüz akçeyi geri gönder dedik ama, işi bu kadar dallandırıp budaklandırmadan verseydin olmaz mıydı? demiş...

KULUNUZ DA BÖYLE ATAR!... ²⁷

Timur'un keyfinin yerinde olduğu bir gün ... Hoca da fırsattan istifade bol keseden atıyor;

—İşte, ben şöyle nişancıym da... Şöyle ok atarım da... Falan filan. Mesire yerindelermiş. Timur da:

—Bir de biz görelim marifetini, demiş. Çayıra nişan tahtası kurulmuş... Yayla okları da Hoca'nın eline tutuşturmuşlar... Merhum fena yakalanmış ama, yapacak bir şey yok. Birinci seferinde okun nereye gittiğini gören bile olmamış... Hoca bozuntuya vermemiş:

—İşte, sekbanbaşı böyle atar! demiş. Nişan alıp ikinci oku atmış... Hedef tahtasının hemen kenarına saplanmış. Hoca bu sefer de:

—Subaşı da böyle atar! demiş. Nihayet üçüncü ok her nasılsa hedef tahtasının tam ortasına saplanmış... Hoca dönmüş Timur'a:

—Nasrettin Hoca kulunuz da, işte böyle atar Sultanım! demiş.

NASREDDİN HOCA'NIN FIKRALARI :2 **ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI**

²⁷ Felek, Burhan. Nasrettin Hoca, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1983, s.59

Hoca, bir gün karisiyle sofraya oturmuş. Karısına demiş ki: Hanım, başını aç.

O vakitler, yemekte, kadınlar başlarını örterlerdi. Kadın, zamana göre edebe aykırı olan bu teklifi tuhaf bulmuş. Neden efendi, demiş. Hoca, hanım demiş, dinle beni, at şu başörtüsünü, aç başını.

Karısı, iyi ama efendi demiş, neden açayım söyle de düşünürüz, açarım, açmam; fakat sebebi ne?

Hoca, hanım demiş, şimdi sen başını açarsın melekler kaçır, ben Besmele çekerim şeytanlar kaçır, şu yemeği biz bize yeriz, zaten ben o kadar kalabalıktan da hoşlanmam.²⁸

Hoca bir gün mezarlıkta gezinirken, olacak bu ya, ayağı kayar, eski, çökmüş bir mezara düşer. Kalkıp üstünü başını silerken birden aklına gelir, dur bakayım der, şuraya ölü gibi uzanayım, soru melekleri gelir mi?

Mezara upuzun uzanır, gözlerini kapar, hulyaya dalar. Tam o sırada uzaktan uzağa çan sesleri duyulmaya başlar. Çan, hayvan, insan sesleri gittikçe yaklaşır. Hoca, eyvah, der, aksi zamana rastladı tecrübem, galiba kıyamet kopuyor. Dur bakayım, dünya ne halde?

Birden kabirden davranıp kalkar. O sırada da fincan yüklü katırlar, mezarın başına gelmişler; hoca, birden kabirden fırlayınca ürkerler, çifte atmıya, oraya buraya koşmaya başlarlar. Çoğunun yükü devrilir, fincanlar tuzla buz olur.

Katırcılar, Hoca'yı yakalayıp, kimsin sen, ne arıyorsun burada? derler. Hoca, ahret ehlindenim, dünyayı seyretmişim der... Dur derler, biz sana dünyanın kaç bucak olduğunu gösterelim. Hepsini birden, başına üşüşüp Hoca'yı bir iyice döverler, yere serip, katırlarını toplarlar. Kırılmıyan yükleri yükleyip yollarlar.

Hoca zorla kendine gelip kafa göz, yara bere içinde, geç vakit evine döner. Karısı sorar:

—Efendi, bu ne hal?

Hoca, öbür dünyadan geliyorum, der.

Karısı, ya, peki ne var ne yok öbür dünyada? diye sorar.

Hoca, şu cevabı verir:

—Fincancı katırlarını ürkütmezsen karıcığım, hiçbir şey yok.²⁹

²⁸ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1996, s.28

²⁹ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1996, s.28

Hoca'ya sormuşlar:

—Cenaze götürürken tabutun nnden mi yürümeli, ardından mı, sağından mı gitmek daha sevap, solundan mı?

Cevap vermiş:

—İçinde gitmeyin de neresinde giderseniz gidin.³⁰

Hoca'ya, kıyamet ne vakit kopacak? diye sormuşlar. Hangi kıyamet? demiş. Hangi kıyamet mi, kaç kıyamet var ki? demişler. Hoca, iki kıyamet var demiş, karım ölürse küçük kıyamet kopar, ben ölürsem büyük kıyamet.³¹

Hoca, dostlarına, ben ölürsem demiş, beni tepe üstü, dikine gmn. Sebebini sormuşlar. Kıyamet kopunca demiş, dünyanın altı üstüne gelecek ya, o vakit dosdoğru kalkarım.³²

Hoca'yla karısı oruç tutmazlarmış. Fakat kadın, Hoca'nın zoruyla her gece sahur yemeği hazırlar, kalkarlar, beraberce yerler, yatarlarmış.

Bundan bizar olan kadın, bir gün a efendi, demiş, öyle de öyle oruç tutmuyoruz, ne diye beni bu zahmete sokuyorsun?

Öyle karıcığım demiş Hoca, namaz kılmıyoruz, oruç tutmuyoruz, sahur da yemezsek Müslümanlığımız nerden belli olacak?³³

³⁰ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.33

³¹ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.34

³² Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.35

³³ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.38

Hoca, bir aralık kadılıkta bulunmuştu. Bu sıralarda bir gün, yanına birisi gelip der ki: Yayılırken sizin alaca inek, bizim ineği karnından süsmüş, öldürmüş.

Hoca, sahibinin suçu yoksa nesne gerekmez. İnekten kan pahası alınmaz ya, der.

Gelen adam, bu sözü duyunca, yanlış söyledim kadı efendi der, ölen sizin inek, öldüren bizimki.

Hoca, daha adamın sözü tamamlanmadan, iş çatallaştı şimdi, indirin raftaki şu kara kaplı kitabı der.³⁴

Hoca, bir yere giderken yolda, bir hana konuk olmuş. Kervan mı kalkmamış, yol mu kapanmış, ne olmuşsa olmuş, handa birkaç gün kalmış. O sıralarda bir fırtına kopmuş. Konuk olduğu odanın her tarafı ayrı ayrı gıcırdayıp başka çeşit ses çıkarmıya, yel estikçe sallanıp durmıya başlamış.

Hoca korkup hancıya başvurmuş, aman hancı demiş, bu oda pek harap, her yanı, ayrı bir ses çıkarıyor.

Hancı, pişkin bir adammış, hoca olacaksın efendi demiş, bilmez misin, her mahluk, kendi dilince Ulu Tanrı'ya tesbih eder.

Hoca, biliyorum da ondan korkuyorum ya demiş, ya zikrede ede coşar, cezbelenir, secdeye kapanıverirse.³⁵

³⁴ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.39

³⁵ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.41

Hoca hastalanmış, hastalığı da günden güne artmış. İstiraplı günlerden birinde karısına, karıcığım demiş, git yüzünü gözünü beze, tak takıştır, sür sürüştür, en yeni, en güzel elbiseni giy de gel, yanıma otur.

Karısı, a efendi demiş, sen bu haldeyken elim varır da süslenebilir miyim ben? O kadar vicdansız mı sandın beni?

Hoca, maksadım o değil hanım demiş, galiba ecelim yaklaştı; Azrail gelirse belki sana gönül verir, beni bırakır, seni alır.³⁶

Hoca, iki hark soğan ekmiş, şu hark demiş, Tanrı'nın, yetişirse Tanrı rızası için yoksullara vereceğim; bu da benim.

Soğanlar yeşermiş, yetişmiş. Hoca bir gün eline bir somun alıp bahçeye çıkmış. Bakmış ki Tanrı'ya ayırdığı soğanlar pek güzel, iri, yemyeşil. Kendininkiler cılız mı cılız. Sağına soluna bakınmış, kimsecikler yok. Hemen bir saldırmış, Tanrı'nın harkından iki soğan çıkarmış. Tozunu toprağını silkelerken birden bire bir gök gürelemiş ki, Hoca'nın ödü patlamış. Hemen soğanları harka atıp başını göğe dikerek güreleme güreleme demiş, topu topu iki soğan aldık, ne oldu yani?³⁷

Hoca'yı bir ziyafete çağırırlar. Eski elbisesiyle gider, kimse aldırış etmez. Hoca, bir kolayını bulup evine koşar, ağır bir kürkü varmış, onu giyip gider. Hoca'yı pek ağırlarlar, baş köşeye geçirirler. Yemek zamanı gelince sofraya buyur ederler. Hoca, yemek gelince kürkünün yakasını yemek kabına uzatıp buyur kürküm der. Bu işin hikmetini soranlara, gördüğü ikramı anlatır ve mademki der, ikram kürke, yemeği de o yesin.³⁸

³⁶ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.41

³⁷ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.43

³⁸ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.53

Hoca, bir gün komşusundan bir kazan ister. İşini bitirdikten sonra kazanın içine bir tencere koyup komşusuna götürür. Komşu, tencereyi görünce, Hoca, bu ne der? Hoca, kazan gebeymiş komşu der, doğurdu. Adam, pekala der, kazanı tencereyle beraber alır.

Bir zaman sonra Hoca, kazanı gene ister. Fakat bu sefer, geri vermez. Bir hayli gün geçer, komşusu, Hoca'nın evine gidip kazanı ister. Hoca, müteessir bir surette ah komşum, der, başın sağ olsun, kazan sizlere ömür. Komşu, a hocam der, hiç kazan ölür mü? Hoca, komşucuğum der, doğurduğuna inandın da öldüğüne inanmıyor musun?³⁹

Hoca'ya bir köylü tavşan getirir. Hoca da köylüyü, elinden geldiği kadar ağırlar, yedirir, içirir. Ertesi hafta köylü, gene gelir, hani der, geçen hafta size tavşan getirdiydim. Hoca köylüyü konuklar, bir çorba içirir, karnını doyurur, getirdiğin tavşanın çorbası diye latife de eder. Bir hafta sonra birkaç köylü gelir; on beş gün önce sana tavşan getirenin köyündeniz derler. Hoca onları da ağırlar, konuklar, nesi varsa ortaya kor. Hafta başında birkaç köylü daha gelir. Bunları da konuklar, kimlersiniz diye sorar? Sana tavşan getiren köylünün komşusunun komşusuyuz derler. Hoca, önlerine bir tas duru su getirir. Köylüler şaşırırlar, bu ne efendi? derler. Hoca, tavşanın suyunun suyu der.⁴⁰

³⁹ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.54

⁴⁰ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.56

Hoca bir gün hamama gider. Hamamcılar, üstünü başını yırtık pırtık görüp eski bir peştemal verirler. Hoca yıkanıp arındıktan sonra giyinir, çıkarken hamamcının tuttuğu aynaya on akçe kor. O zaman, çok bir para olan on akçeyi gören hamamcılar şaşırırlar, izzetle, ikramla Hoca'yı yolcu ederler.

Ertesi hafta, Hoca gene aynı hamama gider. Hamamcılar, hürmetle karşılarlar, sırmalı havlular verirler, çıkarken koltuğuna girerler, ayağına soğuk sular dökerler. Hoca giyinip giderken aynaya bir akçe kor. Hamamcılar şaşırınca der ki:

—Bu haftanın yıkanmanın parasını geçen hafta vermiştim; bu geçen haftanın parası.⁴¹

Hasisin biri, Hoca'ya, demek Hocam der, parayı sen de seviyorsun, fakat neden? Hoca, hemen cevap verir:

—Adamı, senin gibilere muhtaç etmez de ondan.⁴²

Sivrihisar kadısı, içkiye düşkünmüş. Bir gün, bağında içmiş, kavuğunu, binişini bir yana atıp sızmış. Hoca, talebesi İmad'la gezerken Kadı'yı görmüş. Binişini alıp giymiş. Kadı, ayılınca adamlarına amanın demiş, göz kulak olun da binişimi kimde görürseniz yakalayıp getirin. O gün binişi, Hoca'nın üstünde görmüşler, tutup Kadı'nın yanına götürmüşler. Kadı, bu biniş senin mi? demiş. Hoca, hayır demiş, dün talebemle gezmiye çıkmıştık. Bağda bir bilgin gördüm, sarhoş olup sızmış. Kavuğu bir yanda, binişi bir yanda. Hırsızlar çalmasın diye binişini sırtıma giydim. Şimdi arıyorum amma o bilgin sarhoşu bulamıyorum. Siz bulun, gösterin, ben vereyim.

Bu sözü duyan Kadı, kim bilir demiş, hangi edepsizdir; sen güle güle giymene bak Hocam.⁴³

⁴¹ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.64

⁴² Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.67

⁴³ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.69

Hoca'nın komşusu bir gün telaşla gelip aman efendi demiş, karımla baldızım kavgaya tutuştular, birbirlerini yiyecekler, gel de şunları ayır, bir öğüt ver. Hoca, kavga yaş üstüne mi? diye sormuş. Hayır deyince, hadi git komşucuğum, rahat et demiş, mademki yaş üstüne değil, onlar sen buraya gelinceye dek barışmışlardır, şimdi görürsün, canciğer olmuşlardır.⁴⁴

Konya Kadısı, rüşvete pek düşkünmüş, hediyesiz hiçbir iş yapmazmış. Hoca'nın, Kadı'ya bir işi düşmüş. Bir çömlek bal götürmüş. Kadı, balı görünce Hoca'nın işini görmüş, ilamı vermiş. Geceleyin, gene kendisine hediye edilen kaymakla balı yemek istemiş, fakat bir parmak alınca anlamış ki altı, koyu balçıkla dolu. Hemen Hoca'ya adam yollamış.

Gelen adam, Hocam demiş, Kadı Efendi seni çağırıyor. İlamın bir yerinde bozukluk varmış, onu düzeltecek.

Hoca, bu sözü duyunca demiş ki:

—Bozukluk ilamda değil, bal çömleğinde.⁴⁵

Kaynanası, çamaşır yıkarken ırmağa düşmüş, ırmak, kadını alıp götürmüş. Hoca, kadıncağzın cesedini aramış, fakat suyun aktığı tarafa doğru gitmez de başına doğru, tersine gidirmiş. Görenler, a Hoca demişler, hiç

⁴⁴Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.73

⁴⁵Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.75

yukarı doğru gider mi? Aşağılarda arasana. Siz onun demiş, ne aksi olduğunu bilmezsiniz, her işi terstir onun, ben bilirim huyunu.⁴⁶

Hoca, Konya'yı gezerken büyük bir bina görüp seyreder. Kapı önünde duran uşak, ne diye öyle bön bön bakıyorsun? der. Hoca, bu kocaman yapı nedir ki? diye bakıyorum deyince uşak, aklınca Hoca'yla eğlenmek ister. Der ki: Burası değirmendir, değirmen. Hoca derhal şu sözü söyler:

—Acaba bu değirmende çalışan hayvanlar da bu yapı gibi kocaman mı?⁴⁷

Hoca'nın karısı ölmüş, dul bir kadın almış. Kadın her gece eski kocasından bahsedermiş. Gene bir gece yatarlarken eski kocasından söz açınca Hoca kızmış, bir tekme atıp karıyı yataktan fırlatmış; kadıncağızın kolu zedelenmiş. Ertesi günü babasına gidip şikayet eder. Babası gelip Hocam der, bu nasıl iş?

Hoca, dur dinle de insaf et, der. ben bir, bizim karı iki, şimdiki ehlim üç, onun rahmetli kocası dört. Bizim daracık yatağa dört kişi sığar mı? Uçta bulunmuş, düşmüş, kolu incinmiş, ben ne yapayım?⁴⁸

Hoca, bir köy imamına konuk olur. Ev sahibi, efendi der, uykusuz musun, susuz musun? Karnı pek açılmış olan Hoca, buraya gelirken der, pınar başında uyumuştum.⁴⁹

⁴⁶Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.76

⁴⁷Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.80

⁴⁸Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.87

⁴⁹Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.93

Hoca'ya, bir kış mevsiminde, Hoca derler, seninle bir bahse girişelim. Sen kazanırsan, eltili, sütlülü, tatlılı bir ziyafet sana. Kaybedersen, artık sen bize bir ziyafet çekersin. Hoca razı olur, ne üstüne tutuşacağız bahse? der. Bir gece derler, sabaha kadar şehir meydanında, ayakta duracaksın, nasıl yapabilir misin?

Hoca, razı olur, o gece sabaha dek şehir meydanında durur, iliği, kemiği donar. Sabahleyin bahse giriştiği dostlariyle buluşur. Anlatırken dondum, bittim der; her taraf zifiri karanlık, ayaz, yalnız ilerde bir tek ışık vardı.

Hoca, bu sözü söyler söylemez yok derler, bahsi kaybettin; sen o ışıkla ısınmışsındır.

Hoca, yahu ta karşıdaki ışıkla adam ısınır mı? derse de dinletemez, ziyafet de ziyafet diye tuttururlar. Hoca, peki der, bu akşam gelin.

Akşam, hepsi Hoca'nın evine gelirler, konuşulur. Görüşülür, vakit yatsıya yaklaşır, fakat ortaya ne yemek sinisi çıkar, ne bir dilim ekmek. Nihayet dayanamazlar, yahu derler, hani yemek?

Hoca, dur bakayım, kaynadı mı deyip çıkar, çıkar amma bir saat olur, o da görünmez. Bize galiba bir oyun oynadı, ne yapıyor bakalım? diye kalkarlar, evi ararlar, yok. Bahçeye çıkarlar, bir de ne görsünler, Hoca bir ağaca koca bir kazan asmış, altında da bir mum yakmış, başına geçmiş oturmuş.

Hoca, bu ne? derler. Su kaynasın da der, içine pirinç atıp çorba yapacağım size.

Yahu derler, hiç bu kör kandille su mu kaynar?

Neden kaynamasın? der Hoca, ta uzaktaki bir ışıkla adam ısınır da bir mumla kazan kaynamaz mı?⁵⁰

Değirmene buğday götürmüş, orada duran buğday çuvallarından birer avuç alıp kendi çuvalına doldururken değirmenci gelmiş, ne yapıyorsun? demiş. Hoca, ben bir ahmak adamım, ne yaptığımı bilir miyim? demiş. Değirmenci, ahmaksan ne diye kendi çuvalından alıp elalemin çuvalına koymuyorsun? deyince Hoca demiş ki:

—Şimdi ahmağım, o vakit katmerli ahmak olurum.⁵¹

⁵⁰ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.84

⁵¹ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.89

Hoca'nın pek güzel, haşarı bir kuzusu varmış. Komşusu, ikide birde Hoca dermiş, ne olur şu kuzuyu kes de bize bir ziyafet çek. Hoca, o benim eğlencem der, bir türlü dediğini yapmazmış. Adam, Hoca'ya muziplik olsun diye bir gün kuzuyu keser, Hoca'yı da davet edip bir ziyafet çeker, sonradan işi anlatır.

Hoca, buna pek içerler. Komşunun bir tiftik keçisi varmış. O da onu tutup keser, afiyetle yer. Komşu, kaybolduğuna yanar yakılır, her mecliste, tüyü şöyle uzundu, boyu böyle usuldü diye boyuna keçisinden bahsetmeye başlar, yıl geçer, her sohbette keçi bahsi bir türlü tükenmez. Nihayet bir gün bizar olan Hoca dayanamaz, oğluna der ki:

—Deli gönül diyor ki, çıkar şu keçinin postunu ortaya da ayı mıydı, fil miydi, görsün herkes.⁵²

Subaşı'nın eşeği kaybolmuş. Adamları, kol kol ayrılıp aramaya çıkmışlar. Yolda Hoca'ya rastlamışlar. Bağa gittiğini anlamışlar. Sen de o taraflarda ara demişler.

Hoca, hem türkü söyler, hem gidermiş. Birisi, Hoca ne yapıyorsun? demiş. Hoca demiş ki: Subaşı'nın eşeğini arıyorum. Adam bu nasıl eşek arayış? deyince Hoca şu cevabı vermiş:

—El elin eşeğini türkü çağıra çağıra arar.⁵³

⁵² Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.91

⁵³ Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.92

Hoca bir gün evine gider, karısını pek somurtkan görür. Gene ne var karı? der, yüzün hiç gülmüyor. Karısı, şimdi başsağlığından geliyorum, komşumuz filan hanım lohusaydı ya, sizler baki, gidivermiş.

Hoca, iyi ama karıcığım der, ben senin düğün evinden geldiğini de bilirim.⁵⁴

Hoca'ya, dostlarından biri gece yatısına konuk gelir. Yemekten sonra konuşulur, görüşülür, yatılacağı sırada konuk:

Bizim eller bizim eller,
Yatar iken üzüm yerler.

der. Hoca, hemencecik:

Bizde öyle adet yoktur,
Saklarlar da güzün yerler.

deyip adama yatağını gösterir. Allah rahatlık versin deyip çekilir.⁵⁵

Hoca, bir memlekete gitmiş. Oralılardan biri, Hoca'ya, efendi demiş, sizi gönlüm pek sevdi. Bu akşam bize buyurun da tuz ekmek yiyelim. Hoca, peki demiş. Akşamüstü buluşup gitmişler. Bir zaman sonra adam ortaya sofraya yaygısını yaymış, yemek sinisini getirmiş. Hoca bakmış ki gerçekten de sinide bir tutam tuz ve biraz ekmek var. Çaresiz ekmeğini tuza banıp yemiş bitirmiş. Tam sofradan kalkacakları sırada kapıya bir yoksul gelmiş, bir şey istemiş. Ev sahibi, Allah versin demişse de gitmemiş, ısrar edip bir şey elde etmek için dua etmiye, yalvarmaya koyulmuş. Ev sahibi, bu hale sinirlenip pencereden bağırmış:

—Defol oradan, gelirse kafanı kırarım senin.

Hoca, hemen pencereden başını uzatıp yoksula, aman git demiş, yalanı şakası yok bu adamın, sözünün eri, yapar mı yapar.⁵⁶

⁵⁴Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.93

⁵⁵Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.93

⁵⁶Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.94

Hoca'yı kandırmışlar, çirkin bir kadınla evlendirmişler. Sabahleyin Hoca sokağa çıkarken kadıncağız, efendi demiş, akrabanızdan kimlere görüneyim, kimlere görünmeyim?

Hoca, kadını demiş, bana görünme de kime görünürsen görün.⁵⁷

Hoca, oğlunun eline testiği vermiş, suratına da bir tokat aşk edip git, çeşmeden doldur, fakat sakın kırma ha demiş. Hoca demişler, kırmadan neye dövüyorsun masumu? Hoca cevap vermiş; kırdıktan sonra dövsem de fayda etmez ki.⁵⁸

Hoca, bir gün bir yerde oturur, dostlarıyla konuşurken biri gelip bir altın uzatarak Hoca der, şunu bozuver. Hoca, eşinin dostunun yanında, param yok demeye utanır, şimdi sırası mı derse de adam ısrar edince ver bakayım şu altını der. altını eline alır, dikkatle bakar, evirir çevirir, oğlum der, ben bu altını bozamam, bu eksik. Adam, canım Hoca der, kaç para eksikse o kadar eksikliğine boz, razıyım. Hoca, çok eksik der. adam, gene ısrar edip Hoca der, ne kadar eksikse razıyım dedim ya, eksikliğine boz. Hoca'nın canı iyice sıkılır, bana bak, der, hesapladım, bu altını verdikten sonra üstüne bir altın daha vereceksin.⁵⁹

⁵⁷Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.95

⁵⁸Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.95

⁵⁹Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.96

Hoca bir Ramazan, dünyalık elde etmek için bir köye gider, imamlık etmek ister, imamımız var derler. Başka bir köye gider, aynı sözle karşılaşır, bir başka köyde durum, gene aynı. Hasılı kırk köy dolaşır, kırkıncıda, köy meydanında bir kalabalığa rastlar. Hoca'yı gören halk, hah derler, bu bilir. Hoca'ya yakaladıkları tilkiyi gösterirler, derler ki:

—Kaç aydır, bu tilkinin elinden çekmediğimiz kalmadı. Ne tavuğumuzu bıraktı, ne pilicimizi. Nihayet tuzak kurduk, yakaladık, nasıl öldürelim ki canı daha çok acısın?

Hoca, öldürmeyin der, ben ona bir ceza vereyim ki bütün cezalardan şiddetli olsun. Tilkiyi alır, cübbesini çıkarıp giydirir, belini sıkıca bağlar. Başından kavuğunu da çıkarıp tilkinin başına geçirir, kapar koyverir hayvanı.

Köylü, aman Hoca, ne yaptın? deyince der ki:

—Ona bir iş ettim ki kırk köse bir araya gelse yapamaz. Şimdi bu kıyafetle hangi köye gitse kovarlar onu.⁶⁰

Bir gün Hoca'nın eşi dostu toplanır, yahu derler, bahar mevsimini boş geçirmeyelim. Şöyle bir imeceyle kıra gidelim, eğlenelim. Birisi, kuzu dolması benim üstüme der. Öbürü benim üstüme de dolma der. Öbürü tatlı bana der, bir başkası sütlüsü de benim üstüme olsun der. Hoca hiç tınmaz. Peki derler, sen ne yapacaksın?

Hoca, bu çeşit ziyafet üç ay bile sürse oradan ayrılır, bir yere gidersem Tanrı'nın laneti de benim üstüme der.⁶¹

Birisi Hoca'yı evine çağırır, ısrar eder dururmuş. Hoca, hadi bir gidelim bakalım der, kalkar, adamın evine gider. Tam kapıyı çalarken adam, pencereden başını çıkarır, bakar, sonra çekilir. Ev sahibinin karısı, kapıya gelir, kapıyı aralar, Hoca'ya, efendi evde yok der. Hoca, kadına, benden selam söyleyin der, bir daha bir yere giderken başını evde bırakmasın.⁶²

⁶⁰Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul,1996, s.99

⁶¹Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.101

⁶²Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.102

Hoca'nın evinde bir gece gürültüdür kopar. Komşusu meraka edip dinler, arkası gelmez. Büsbütün meraklanır, sırtına cübbesini giyip Hoca'nın kapısını çalar. Hoca kim o der, komşusunun geldiğini anlayıp kapıyı açar. Adamcağız, girmeyeceğim der, demin bir gürültü duydum da merak ettim, ne oldu Allahaşkına? Hoca, ha der, bir şey değil. Bizim karı, benim cübbemi merdivenden attı da. Adam a Hoca der, cübbe düşerken gürültü çıkarır mı? Hoca, aman be yahu der, uzun etme işte, içinde ben de vardım.⁶³

Hoca'nın ensesine birisi, bir sille vurmuş. Hoca, adamın yakasına yapışmış. Adamın, teklifsiz dostlarımdan biri sanmıştım demişse de Hoca, adamın yakasını bırakmamış, doğruca mahkemeye, Kadı'nın yanına sürüklemiş. Kadı, adamı tanımış. Hoca'yla barıştırmak istemişse de Hoca razı olmamış. Bunun üzerine Kadı, bir sillenin cezası bir akçedir. Yanında varsa ver, yoksa git getir diye adamı savmış. Hoca beklemiş, beklemiş, adam bir türlü görünmemiş. Bunun üzerine birden yerinden kalkıp Kadı'nın yanına gitmiş, ensesine bir sille aşk edip adam akçeyi getirince sen al demiş, çıkıp gitmiş.⁶⁴

⁶³Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.104

⁶⁴Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.108

Hoca, pazara gidiyormuş. Çocuklar başına üşüşüp hepsi, Hoca bana düdük al demeye başlamış. Hoca, olur, olur demiş. İçlerinden biri, Hoca'ya para vermiş, o da, Hoca bununla düdük al bana demiş. Hoca, ona da olur demiş. Akşam pazardan dönünce parayı verene düdüğü uzatmış. Öbürleri, hani bizimkiler deyince parayı veren demiş, düdüğü çalar.⁶⁵

Hoca'ya, senin hanım çok geziyor demişler. Asli olmasa gerek demiş, gezseydi bir kerecik de bizim eve uğradı.⁶⁶

Temür, bir gün Hoca'yı ava götürür, kendisine arık, yaşlı bir at verir. Avlanırlarken şiddetli bir yağmur başlar. Herkes, atını mahmuzlayıp kaçır. Hoca, atı dürter dürter, imkanı yok koşamaz. Bunu görünce. Mevsim yazmış, hemen soyunur, elbisesini altına alır, atın yürüyüşüne tabi olur, yavaş yavaş Temür'ün çadırına yollar. Yağmur diner, elbisesini giyinir, huzura gider.

Temür, Hoca'ya hiç ısınmamış görünce Hocam der, hepimiz ıslandık, sen hiç ıslanmamışsın. Sultanım der Hoca, kulunuza öyle bir at vermişsiniz ki kuş gibi. Yağmur başlar başlamaz bir mahmız çaldım, yıldırım gibi beni buraya ulaştırdı.

Temür, o günlerde gene ava çıkarken o atı ister. Maiyeti, o atı pek arıktır derlerse de dinlemez, o ata biner. Tesadüf bu ya, gene yağmur başlar. Temür perişan bir hale gelir, tepesinden tırnağına kadar su içinde kalır. Ertesi günü Hoca'yı çağırıp azarlar. utanmıyor musun yalan söylemeye der, sucuk gibi ıslandım. Hoca, sen de der, benim gibi soyunup elbiseni altına alsaydın hiç ıslanmazdın.⁶⁷

⁶⁵Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.108

⁶⁶Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.108

⁶⁷Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.120

Temürleng, Hoca'ya demiş ki:
—Abbasoğulları halifelerinin her biri, al-Mustansır billah, al-Mutasım billah, al-Mütevekkil alallah gibi lakaplarla anılırdı. Ben onlardan olsaydım ne denilirdi bana?
Hoca cevap vermiş:
—Neuzü billah!⁶⁸

Hoca, bir gün kasabalının dileklerini Temür'e arz eder. Temür, Hoca'yı fazla laubali görüp, sen der, benim gibi büyük bir Padişah'tan böyle ağır şeyleri küstahça nasıl isteyebiliyorsun?
Hoca hiç aldırış etmeden, ne yapalım der, sen büyüksen biz de küçüğüz.⁶⁹

Hoca, bir gün bir topluluğa Temür'ün zulmünü anlatıyor, aleyhinde atıp tutuyormuş. Dinleyenlerden derviş kıyafetinde bir adam, efendi der, biraz ileri gittin. O adam, pek o kadar zalim değil. Hoca, şüphelenir. Sultanım der, hangi diyardansınız? Derviş, Maveraünnehir'den der. Hoca, mübarek adınız der. Derviş, Emir Temür der. Hoca, Gürgen'i da var mı diye sorar. Derviş, evet deyince Hoca, topluluğa dönüp der ki:
—Ey cemaat, buyurun er kişi niyetine cenaze namazına.⁷⁰

⁶⁸Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.120

⁶⁹Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.122

⁷⁰Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.124

Hoca'ya, kaç yaşındasın? diye sormuşlar. Kırk demiş. Aradan bir hayli yıl geçmiş, gene sormuşlar, kırk deyince, bunca yıl önce sorduk kırk dedin, hala mı kırk? demişler. Söz bir Allah bir demiş, ben sözümden dönmem.⁷¹

Hoca bir gün vaaz vermek için kürsüye çıkmış, ey cemaat demiş, benim ne söyleyeceğimi biliyor musunuz? Cemaat bilmiyoruz demiş. Hoca, mademki bilmiyorsunuz, ben ne diye söyleyeyim demiş ve inmiş.

Ertesi günü gene kürsüye çıkmış, dünkü gibi ey cemaat demiş, benim ne söyleyeceğimi biliyor musunuz? Halk, evvelce kararlaştırmış, bu sefer, biliyoruz demişler. Hoca, mademki biliyorsunuz demiş, benim söylememe hacet yok ve gene inmiş.

Daha ertesi gün kararlaştırmışlar, kimimiz biliyoruz diyelim, kimimiz bilmiyoruz diyelim demişler. Hoca kürsüye çıkınca aynı soruyu sormuş. Kimimiz biliyor, kimimiz bilmiyor, demişler. O halde demiş Hoca, bilenler bilmiyenlere öğretsin ve inmiş.⁷²

Bir gün Hoca, ata binmek ister. Hayvan yüksek olduğu için binemez. Ah gitti gençlik der. Etrafına bakınır, kimse olmadığını görünce ben senin der, geçliğinde de ne olduğunu bilirdim.⁷³

⁷¹Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.132

⁷²Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.134

⁷³Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.136

Bir gün, bir köpek yola pislemiş. İki tarafta da dükkan varmış. Dükkan sahipleri sen kaldır, senin dükkanına yakın, hayır, benim değil, senin dükkanına yakın diye kavgaya başlamışlar. O sırada Hoca geçiyormuş. Dur, soralım demişler, olayı anlatmışlar. Hoca demiş ki: Burası anacade bunu kaldırmak ne sana düşer, ne ona. Bu, şehir işidir, bunu kaldırmak Kadı'ya düşer.⁷⁴

Hoca'ya birisi, bana bir mektup yazsana demiş. Nereye yollıyacaksın? demiş. Adam , Bağdad'a deyince, oraya kadar gidemem demiş. Adam, sen gitmiyeceksin ki, mektup gidecek deyince Hoca, iyi amma demiş, benim yazdığım mektubu okumak için gene benim gitmem gerek.⁷⁵

NASREDDİN HOCA'NIN FIKRALARI:3

Prof. Dr. FİKRET TÜRKMEN

Bir gün Hoca kıra çıkup giderken karşıdan biraz atlu gelür. Hoca sürat idüb bir makbere yanına gelüp esvabını çıkarub kabre girer. Atlular Hoca'yı görüb, “Bre adam bunda ne yatarsun?” dedikde bir lakırdı bulamayub, “Ehl-i kuburdan idim. Buraya seyre çıktım idi” demiş.⁷⁶

⁷⁴Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.142

⁷⁵Gölpınarlı, Abdülbaki. Nasreddin Hoca, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.145

⁷⁶ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi),Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife: 6, s.46

Hoca bir gün ırmak kenarında tuturken on dane âmâ gelir. Kendilerinin bir pula ırmaktan geçirilmesine Hoca ile pazarlık iderler. Hoca bunları geçirürken, birini ırmak suyu toparlayub götürür. Amâlar feryada başlar. Hoca, “Niçün feryad idersünüz, bir pul eksik veriniz” demiş.⁷⁷

Bir gün Hoca karalar giyüb taşra çıkar. Halk bunu görünce “Hoca ne oldun, karalar giymişsin” dediklerinde, “oğlumun babası merhum oldu, anın mâtemini tutarım” demiş.⁷⁸

Bir gün Hoca’yı Akşehir çocukları hamama götürüp yanlarında gizlüce birer yumurta alub, hamama soyundular. Badehu içeru girub göbek taşında, “Gelün sizinle birer yımırta yumurtlayalım, her kim yumurtlamazsa hamamın mesârifini ol virsün” diyüb, tavuk gibi geryüd iderek getürdikleri yumurtaları taş üzerine bıraktılar. Hoca bunları görünce, horos gibi çırpınıp ötmeğe başlar. Çocuklar, “sen ne işlersin?” dediklerinde, Hoca “Bu kadar tavuğa bir horos lazım değil mi?”⁷⁹

⁷⁷ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi İzmir, 1999, Latife: 14, s.49

⁷⁸ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi İzmir, 1999, Latife 27, s.53

⁷⁹ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi İzmir, 1999, Latife 25, s.52

Hoca'nın bir kuzusu var imiş. Gayet güzel besler imiş. Bir gün yaran cem olub kuzu Hoca'nın elinden alub yiyelim dirler. Birisi gelip, "Hoca yarın kıyamet kopıcak imiş, gel kuzıyı yiyelim" dirler. Hoca inanmaz, birisi dahi gelüb böyle söyledikde, Hoca gerçek sanub kuzıyı boğazlarlar. Andan Hoca arkasına alup bir mesirgâhda ateş yakub kuzıyı biryan itmeğe başlar. Nagah arkadaşları soyunup esvaplârını Hoca'ya teslim idüp oynamağa giderler. Hoca dahi esvabın cümlesin ateşe urub yakar. Bir de anların karnı acıgub girü geldiklerinde görürler ki esvabın cümlesi yanub yok olmuş. Hoca'ya aydırılar. "Bunları kim yakdı?" Hoca aydır, "Çünkü yarın kıyâmet kopıcak, esvâb ne lazım" dimiş.⁸⁰

Bir gün Hoca bir leylek tutup evine götürdü. Bıçak ile burnunu ve ayaklarını kesüp bir yümsek mahalle çıkardı. "İşte şimdi kuşa benzedin" dimiş.⁸¹

Bir gün Hoca odun kesüp, merkebe yükledüp gelürken merkebi yürümez oldu. Bir âdem gelüp eşeğin kıçına bir mikdar nişadır sürdü. Eşek ol kadar yürümeğe başladı ki, Hoca yetişemedi. "Bakalım şu nasıl şey?" deyüp kendü kıçına dahi sürünce yanmağa başladı. Eşekden ilerüce eve gelüp, evde

⁸⁰Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi İzmir, 1999, Latife 30, s.54

⁸¹ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 36, s.56

dahi durmayup tolaşurken karısına, “Sen de bana yetişmek istersen biraz nişadır sür” demiş.⁸²

Bir gün Hoca kadı iken, iki âdem gelüp biri der ki, “Şu âdem benim kulağımı ısırđı” der. Ol âdem, “Kendi ısırđı” der. Hoca, “Birazdan gelün, size cevap verelüm” der. Bunlar gidince, Hoca bir tenhaya gelüp, kendi kulağını tutup ısırabilür müyüm deyü çekerken düştü. Başı yarılup, başına bir bez sarup yerine oturur, ol âdemler yine geldikde, “Behey âdem ısırma değül, belki düşer başı bile yarılır” demiş.⁸³

Bir gün Seferihisar’a bir araba gider imiş. Hoca dahi çıplak evden çıkup, segirdüp arabaya binüp, böyle gider. Arabacılar Seferihisar’a yakın geldikde, Hoca bu tarafa gelüyor deyu haber gönderdiklerinde ehâli karşı çıkarlar. Hoca’yı üryan görünce sebebini sual ederler. Hoca dahi, “Sizi ziyâde pek sevdiğimden acele ile giyeceğimi unuttum” demiş.⁸⁴

⁸² Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 59, s.66

⁸³ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 72, s.71

⁸⁴ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 89 s.77

Hoca'nın telâmizinden Hammad, Habeş imiş. Bir gün Hoca'nın üzerine mürekkebe dökülür. Sebebin sual ederler. “Bizim Hammad derse geç kalup yetişecem deyu seğırdiğinden terlemiş teri üzerime döküldü” demiş.⁸⁵

Bir gün Hoca haremi toğuracak olur. İskemle üzerinde iki gün toğıramaz. İçerüden kadınlar, “Efendi hiç dua bilmez misin, gel oku bir oğlan toğsun.” derler. Hoca seğırdüp, bakkala varup birkaç ceviz getirür. İçerü girüp, iskemle altına cevizleri döküp, “Şimdi oğlan görür de oynamaya çıkar” demiş.⁸⁶

Bir gün karısı Hoca'ya cefa etmek için çorbayı ortaya getirüp kor, ittifak sıcak olduğunu unutup bir kaşuk alup, boğazı yanar. Gözlerinden yaş geldikde Hoca, “A karı ne oldun yohsa şorba sıcak mıdır?” Kara, “Hayır, efendi babam merhum şorbayı pek severdi hatırıma geldi de onun için ağlarım demiş. Hoca gerçek sanıp, şorbadan bir kaşık aldıkda boğazı yanup ağlamaya başlayınca avradı, “Ne oldun?” dedikde Hoca, “Baban uğursuz ölüp de sen kaldığına ağlarım” demiş..⁸⁷

⁸⁵ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 97, s.80

⁸⁶ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 110, s.85

⁸⁷ Prof. Dr. Türkmen, Fikret. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi), Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, Latife 111, s.85

NASREDDİN HOCA'NIN FIKRALARI:4

AHMET EFE

EŞEĞE YAZIK OLUR⁸⁸

Hoca hayvanlarına ağır yükler yükleyip onlara eziyet eden köylülerine iyi bir ders vermek istemiş.

Birgün eşeğine binerek köy meydanında dolaşmaya başlamış.İşin garibi, dolu bir çuval sırtına vurmuş, öyle geziyormuş.Sormuşlar:

—Yahu Hoca efendi, hem eşeğin üzerindesin, hem de çuvalı sırtında taşıyorsun. Nasıl bir iş bu?!

Hoca cevabı yetiştirmiş hemen:

—Zavallı hayvan demiş, zaten gece gündüz demeden hizmet ediyor bana. Sırtına bindiriyor, yüklerimi taşıyor, değirmeni çeviriyor. Bu kadar hizmetlerinden sonra dolu çuvalı da ona yüklemek istemedim. Bu yüzden ben vurdum sırtıma!..

TESTİYİ KIRMADAN ÖNCE⁸⁹

Hoca oğlunun eline bir testi tutuşturup çeşmeden su getirmesini istemiş. Çocuk dışarı çıkarken de ensesine bir tokat atıp:

—Testiyi kırma ha! Diye öğüt vermiş.

Bunu gören komşulardan biri:

—Yahu Hoca demiş, henüz testiyi kırmadan ne diye dövüyorsun yavrucağızı?

Hoca cevap vermiş:

—Testiyi kırdıktan sonra dövmüşsün neye yarar be birader!

⁸⁸ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.22

⁸⁹ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.38

BEN ZATEN İNECEKTİM⁹⁰

Akşam üstü eşeğin sırtında
evine dönen Hoca nasılsa birden düşer eşekten. Mahallenin yaramaz
çocukları
başına toplanıp başlarlar gülmeye.
“—Hoca düştü, Hoca düştü!!” diye bağırlar.
Hoca hiç istifini bozmadan şöyle der:
“—Niye gülüyorsunuz ki çocuklar? Ben zaten inecektim!..

DÜŞÜNEN HİNDİ⁹¹

Küçük bir papağanın on
beş altına satıldığını gören Hoca, bir koşuda evine gidip kümesteki
hindisini tutmuş. Apar topar pazara götürüp başlamış bağırmaya:
—Satılık hindi.. Satılık hindi... Yirmi altına satılık hindi! Şaşırmış
pazardakiler.
—Yahu Hocam demişler. Bir hindinin yirmi altın ettiği nerde
görölmüş?
—Ne var yani? diye çıkmış Hoca. Demin bir kuşu on beş altına
sattılar.
—Ama o papağandı demişler. Tıpkı insan gibi konuşuyor o.
—Olsun demiş Hoca. O konuşursa bu da düşünür!

HALEP ORADAYSA ARŞIN BURADA!..⁹²

Palavracının biri başına topladığı üç beş cahile karşı övünüp
duruyormuş:
—İşte ben böyle güçlü ve maharetli bir adamım. Evet ben Halep’te
bulduğum sıralarda altmış arşın uzağa atlamış bir kimseyim!...

⁹⁰ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.50

⁹¹ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.58

⁹² Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.62

Hoca da bu sırada oradan geçiyormuş. Palavracının yanına yaklaşır:
—Yaa demiş, demek sen altmış arşın atlarsın. Haydi atla da görelim.
Adam hık mık etmiş.”Ama demiş ben Halep’te atladım..”
Hoca kızmış:
—Canım demiş, Halep oradaysa arşın burada!

YEMEĞİN BUĞUSU⁹³ PARANIN SESİ

Hoca Akşehir’de kadılık vazifesini yürütürken karşısına iki adam çıkmış. Birisi öteden beri cimriliği ile tanınmış bir aşçıdır. Öbür kimse boynu bükük bir fakir. Aşçı sözü almış: “Hocam demiş, bu adamdan davacıyım ben.Dükkanın önünde fasülye pişiriyordum. Tencerenin kenarında buğusu çıkıyordu yemeğin. Bu adam elinde bir somunla geldi. Kopardığı lokmaları yemeğin buğusuna tutup başladı atıştırmaya. Nihayet koca bir ekmeği bitirdi. Ondan fasülye buğusunun ücretini istedim, vermedi.”Hoca anlatılanları dikkatle dinledikten sonra fakire dönüp:”doğru mu bunlar?”diye sormuş.

“Evet” demiş, fakir adam. “Öyleyse para kesesini çıkar bakalım.”

Zavallı fakir kadı efendiye karşı gelememiş. İçinde üç beş akçe bulunan kesesini Hoca’ya uzatmış.

Bu sefer aşçıyı çağırılmış yanına. Keseyi kulağına yaklaştırarak şingirdatmaya başlamış.

Sonra da:

—Haydi demiş aldın işte alacağını. Aşçı:

—Nasıl olur? diye şaşkınlığını belli etmiş. “Paramı vermediniz henüz.” Hoca cevap vermiş:

—Fazla uzatma, yemeğin buğusunu satan paranın da sesini alır elbet!

ESKİ KİLİMİ HEYBE YAPMAK⁹⁴

Yabancıısı olduğu bir köyde konaklayan Hoca’nın heybesi kaybolmuş. Sağına soluna, yanına yöresine bakmış Hoca, heybe yok... Canı sıkılmış. Başına toplananlara bağıırıp çağırmaya başlamış:

—Tez benim heybemi bulun! Yoksa yapacağımı bilirim ben ...

⁹³ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.70

⁹⁴ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.74

Köylüleri telaşlandırmışlar. Herkes bir tarafı aramış. Yarım saat kadar sonra heybe bulunmuş. Getirip vermişler. Meraklılardan birisi sormuş:
—Hoca Efendi, heybeni bulunmasaydı ne yapacaktın acaba?
Gülmüş Nasreddin Hoca:
—Hiç demiş. Evde eski bir kilim vardı. Onu bozup heybe yapacaktım.

KİTAPTAKİ YANLIŞLAR⁹⁵

Akşehir'e tayin edilen bir kadı halkın silah taşımalarını yasak etmiş. Küçük bir çakı bile taşımak suç sayılır olmuş. Görevli memurlar sıkı bir takibe ve kontrole başlamışlar.

Bir gün Nasreddin Hoca'nın da üstünü başını aramışlar. Kuşağının arasından kocaman bir bıçak çıkınca şaşırılmışlar:

—Bu da nedir Hoca? Sen silah taşımanın yasak edildiğini bilmiyor musun? demişler.

Hoca:

—Evet demiş, biliyorum. Fakat bu silah değildir. Kitaplarda bir takım yanlışlar görünce bunun ucuyla kazıyorum.

—Olur mu Hocam demişler, kocaman bir bıçakla kitaptaki yanlışlar kazınır mı?

—Olur, olur demiş Hoca. Siz bilmiyorsunuz ama bazı kitaplarda o kadar yanlışlar var ki bu bıçak bile küçük kalıyor...

GÖLE YOĞURT ÇALMAK⁹⁶

Kimi insanlar olmayacak hevesler peşinde koşup durur. Nasreddin Hoca böylelerine ders vermek istemiş bir gün. Elinde koca bir bakraç yoğurt mayasıyla gölün kenarına gelmiş. Başlamış kaşık kaşık dökmeye:

⁹⁵ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.78

⁹⁶ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.82

—Ne yapıyorsun Hoca? demişler.
—Göle yoğurt mayası çalıyorum, demiş kıs kıs gülerek.
—Olur mu demişler, göl yoğurt mayası tutar mı hiç?
Hoca cevabı yapıştırmış tabii.
—Ya tutarsa...

ALLAH'IN HİKMETİNDEN SUAL OLUNMAZ...⁹⁷

Bir ceviz ağacı altında oturmuş Hoca. Düşünüp dururken gözüne yerdeki kabaklar ilişmiş.

—Hey Rabbim demiş, hikmetinden sual olunmaz ama şu küçücük cevizleri kocaman bir ağaçta bitiriyorsun da şu kocaman kabakları küçücük dallar arasında... Tam tersi olsaydı daha yakışık almaz mıydı?

Aksilik bu ya tam o sırada bir ceviz düşer Hoca'nın başına. Canı fena halde yanar. Bir yandan başını tutarken bir yandan da şöyle mırıldanır:

—Evet, evet... Senin yaptığın her iş doğrudur Rabbim. Ya bu ceviz yerinde koca bir kabak olsaydı... Parçalanıp giderdi kafam.

YENİ EVE GÖÇ⁹⁸

Bir gece yarısı iki hırsız dalmış Hoca'nın evine. Ne var ne yok toplayıp çuvallarına doldurmuşlar. Hoca yatağında gözleri yarı açık olanları seyrediyormuş. Sonunda hırsızlar çıkmışlar. Hoca da yatağı yorganı sırtlayıp peşlerine düşmüş. Gide gide bir eve varmışlar. Hırsızlar dönüp bakmışlar ki arkalarında yatağı yorganıyla Hoca duruyor.

—Sen diye kekelemiş biri... Sen burada ne arıyorsun?

Hoca hiç istifini bozmadan:

—Yahu demiş, bu eve göç etmedik mi biz?!...

⁹⁷ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.86

⁹⁸ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.90

TURŞU SATAN EŞEK⁹⁹

Hoca mahalle mahalle dolaşip turşu satmaya heveslenmiş. Eşegin sırtına turşu küplerini yerleştirip satışa çıkmış. Tam “turşucu...” diye bağıracağı sırada eşek başlamış anırmaya. Biraz sonra Hoca tekrar bağırarak istemiş, aksilik bu ya eşek yeniden anırmaya başlamış. Bu hal üç kere tekrar edince canı sıkılmış Hoca'nın:

—Eee... demiş, fazla ileri gittin. Turşuyu sen mi satacaksın, ben mi?...

MİNDERİN ALTINDAKİ HİÇ¹⁰⁰

Nasreddin Hoca kadılık yaparken iki kişi gelir. Birisi:

—Hocam der, ben bu adamdan davacıyım. Sebebi şu. Dün akşam yolda buna rastladım. Bir çuval sırtına yerleştirmek için uğraşıp duruyordu. Yanına vardım. “sana yardım edersem bana ne verirsin? dedim. “Hiç” dedi. Çuvalı sırtına kaldırdım. Sonra ücretim olan hiç'i istedim, vermedi... Hoca biraz düşündükten sonra:

—Peki der git şuradaki minderin altını kaldır bakalım.

Adam minderi kaldırır. Hoca sorar:

—Ne var o minderin altında? Adam:

—Hiç der, bir şey yok. Hoca son sözünü söyler:

—Öyleyse hemen oradaki hiç'i al da git. Başka alacağını kalmadı!..

HAKLI KİM¹⁰¹

İki kişi bir mesele yüzünden kavga etmişler. Anlaşmazlık büyüyünce birisi gelip Hoca'ya durumu anlatmış.

Derdini bir bir döküp:

—İşte böyle Hocam demiş, haklı mıyım haksız mıyım?

—Haklısın demiş Hoca.

⁹⁹ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.110

¹⁰⁰ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.94

¹⁰¹ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.106

Ertesi gün öbür adam çıkıp gelmiş dert dökmeye. Meseleyi uzun uzun naklettikten sonra:

—Haklı değil miyim Hocam diye sözünü bağlamış. Hoca ona da:

—Haklısın birader diye cevap vermiş.

Bu arada konuşmaları duyan Hoca'nın hanımı söze karışmış:

—Efendi demiş, sen bu adamların ikisine de haklısın dedin. Peki haklı kim burada, haksız kim, doğrusu bir şey anlamadım bu işten. Hoca gülmüş:

—Vallahi hatun demiş, sen de haklısın...

EŞEĞE TERS BİNMEK¹⁰²

Nasreddin Hoca bir gün yabancı bir köyde misafir olur. Cuma günü O'nu kürsüye çıkarırlar. Güzel bir vaaz verir. Herkes pek memnun kalır. Camiden çıkınca Hoca'nın eşeğini getirirler. Köylülerin hepsi ona hizmet etmek, hürmet göstermek için adeta yarışır. Hoca eşeğine binerken biraz düşünür. Sonra eşeğin üstüne ters oturur. Herkes hayret eder. Köylülerden biri dayanamayıp sorar:

—Hocam, der, kusura bakma ama, eşeğe niçin ters bindiğini sorabilir miyim?

Hoca tebessüm ederek cevap verir:

—Eğer düz binip önünüze geçseydim siz arkada kalacaktınız. Siz öne geçseydiniz bu defa ben arkada kalmış olacaktım. Böyle ters binince size arkamı dönmemiş oluyorum. Sebebi bu...

KEDİ NEREDE¹⁰³

Hoca'nın canı et yemeği istemiş bir gün. Kasaptan iki kilo et alıp evine getirmiş. “Akşama güzelce pişir bunları” demiş hanımına.

¹⁰² Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.98

¹⁰³ Efe, Ahmet. Dünyayı Güldüren Ve Düşündüren Adam Nasreddin Hoca, Odunpazarı Belediyesi Yayınları-2 Kültür Dizisi, İstanbul, 2004, s.114

Ne var ki o gün eve hanımın misafirleri gelmiş. Kadıncağız eti pişirip onlara ikram etmiş. Akşamda bir tarhana çorbası çıkarmış Hoca'nın önüne.

—Et nerde demiş Hoca. Kadın doğruyu söyleyeceğine bir yalan kıvırmış.

—Eti kedi yedi, demiş.

—Getir şu kediyi bakalım demiş Hoca. Sonra teraziyi çıkartıp kediyi tartmış. Bakmışlar ki tam iki kilo geliyor. Hoca hanımına sormuş:

—Peki hanım demiş, kedi bu ise bizim et nerede? Et buysa kedi nereye gitti?

NASREDDİN HOCA: “ŞİİR DİLİYLE FIKRALAR” :5

ATILLA ÇAKIROĞLU

HEPSİNİN TADI BİR

Hoca bir gün giderken
Büyükçe bir sepetle,
Çevirir komşuları
Hoca'yı hep birlikte.

Derler: “Hocam ne vardır
Elindeki sepette?
Döküp bir boşaltsan da
Tadına baksak biz de.”

Hoca bakar iş ciddi
Boşalacak tüm sepet,
Düşünür bulur o da
Geçerli bir mazeret.

Açar hemen sepeti
Verir bir tek kayısı
Der: “Hepsinin tadı bir
Birbirini aynısı.”¹⁰⁴

¹⁰⁴ Çakiroğlu, Atılâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fikralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:775, s.9

BİZDEN SONRA GELENLER

Hoca fidan dikerken
Görür onu bir dostu,
Der: “Boşuna uğraşma
Canına yazık komşu.

Hem ne zaman büyüyüp
Gelişir bu fidanlar,
Bizler çoktan ölürüz
Meyve verene kadar.”

Hoca döner dostuna
Verir şöyle karşılık
Der:”Öncekiler dikti
Meyvesini biz yedik.

Şimdi sıra bizdedir
Dikelim fidanları,
Bizden sonra gelenler
Yesinler meyvaları.”¹⁰⁵

ESKİ AYLAR

Şaka olsun diyerek
Nasreddin’e sorarlar:
“Yeni bir ay girince
Eskiyi ne yaparlar?”

Hoca düşünür der ki:
“Var her işin kolayı,
Eskisini kırparak
Yıldız yaparlar ayı.”¹⁰⁶

¹⁰⁵ Çakıroğlu, Atılâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fıkralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:775, s.13

¹⁰⁶ Çakıroğlu, Atılâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fıkralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 775, s.16

DİŞ

Başı ağrıyan dostu
Çare ister Hoca'dan,
Der: "Nasıl kurtulurum
Hocam ben bu ağrıdan."

Her nedense o sıra
Hoca'mız pek sikkindir,
Uzatmadan sözü hiç
Kısacıktan kestirir.

Der: "Geçende benim de
Çok ağrımişti dişim,
Gidip çektirmek oldu
Onu hemen ilk işim."¹⁰⁷

AĞAÇTAN ÖTE YOL GİDER

Şaka yapar çocuklar
Bir gün merhum Hoca'ya,
Razı ederler onu
Ağaca tırmanmaya.

Hoca'nın papucunu
Alıp kaçmaktır maksat,
Oysa Hoca Nasreddin
Vermez onlara fırsat.

Çıkarır papucunu
Sokar hemen koynuna,
Tırmanır bir solukta
Ağacın doruğuna.

¹⁰⁷ Çakıroğlu, Atılâ. Nasreddin Hoca "Şiir Diliyle Fıkralar", Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 775, s.16

Onu böyle görünce
Şaşa-kalır çocuklar,
Derler:”Hocam papuçla
Ağaçta ne işin var?”

Hoca bakar aşağı
Der: “Zaten yakın evim,
Ağaçtan yol bulursam
Papuç giyer giderim.”¹⁰⁸

BEN KENDİM İNECEKTİM

Hoca bir gün giderken
Eşeğinin üstünde,
Hayvan ürküp tökezler
Düşürür onu yere.

Onu böyle görünce
Etraftan yetişirler,
Doluşurlar başına
Bakışıp gülüşürler.

Hoca buna aldırılmaz
Der: “Boş yere gülmeyin,
Düşmemiş olsam bile
Ben kendim inecektim.”¹⁰⁹

¹⁰⁸ Çakıroğlu, Atilâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fıkralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 775, s.23

¹⁰⁹ Çakıroğlu, Atilâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fıkralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:775, s.29

SAÇLARIM İHTİYARDIR

Hoca tıraş olurken
Bir gün yine berberde,
Sorarlar kendisine
“Eski saçların nerde?”

Böyle mi olacaktı
O simsiyah saçların,
Sakalında kır yokta
Neden beyaz saçların?”

Hoca gülerek der ki:
“Bunun sebebi vardır,
Saçlarım sakalımdan
Yıllarca ihtiyardır.”¹¹⁰

EŞEKTEKİ KIL KADAR

Bir gün adamın biri
Tanışır Hoca ile,
Soru sorar Hoca’ya
Aklında şaka ile.

Der: “Bil bakalım Hoca
Sana güç bir sorum var,
İyi düşün bakalım
Sakalında kaç tel var.”

Hoca güler adama
Der: “Bundan kolay ne var,
Bir kıl eşekten kopar
Bir tel sakaldan kopar.

Bak göreceksin sen de

¹¹⁰ Çakıroğlu, Atılâ. Nasreddin Hoca “Şiir Diliyle Fıkralar”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 775, s.37

İkisi bir karardır,
Sakalındaki teller
Eşekteki kadardır.”¹¹¹

KUSURA BAKMA

Hoca’dan eşeğini
Pek sık alan bir adam,
İster yine eşeği
Hoca’dan sıkılmadan.

Der: “Biraz işim çıktı
Eşeği versen komşu,
Senin eşek olmasa
İşim yaman doğrusu.”

Adam ısrar ettikçe
Hoca kızar içerler,
“Dur eşeğe soralım
Eşek razı mı ki” der.

Hemen girip ahıra
Bir süre oyalanır,
Sonra çıkıp dışarı
Olanları anlatır.

Der: “Hiç alınma komşu
Eşek pek razı değil,
Söylediğine göre
Senden hiç memnun değil.

Hem onu döver hem de
Küfredermişsin bana,
Eşek istemiyor bak
Sakın kusura bakma.”¹¹²

© <http://www.ege-edebiyat.org>